

The Effect of the Problem Solving Training Program on the Children's Decision Making Skills

Serpil PEKDOĞAN*

Received date: 23.05.2018

Accepted date: 06.04.2019

Abstract

This study aims to investigate the effect of the Problem Solving Skills Training Program on the decision-making skills of 5-6-year-old children. In the study, the pre-test/post-test experimental design with a control group was used. 5-6-year-old 50 (25 experimental/25 control) preschool children participated in the study. At the beginning stage of the investigation process, the pre-test was applied to the children both in the experimental and control groups. Then, problem-solving skills training program was administered to the children in the experimental group three times a week for 5 weeks. Decision Making Skills Assessment Tool-Children Form was used for data collection. Analysis of Covariance (ANCOVA) was used in pre-test and post-test comparison. The study showed that the difference between the decision-making skills scores of the experimental group and the control group was significant ($p < 0,5$). Based on these findings, some suggestions are offered to researchers and educators to develop the decision-making skills of preschool children.

Keywords: Decision making, problem solving, preschool, children, training program.

* İnönü University, Faculty of Education, Department of Primary Education, Malatya, Turkey, serpil4423@hotmail.com

Problem Çözme Becerileri Eğitim Programının Çocukların Karar Verme Becerileri Üzerindeki Etkisi

Serpil PEKDOĞAN*

Geliş tarihi: 23.05.2018

Kabul tarihi: 06.04.2019

Öz

Bu çalışmanın amacı Problem Çözme Becerileri Eğitim Programının okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocukların karar verme becerilerine etkisini incelemektir. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Çalışmaya okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubunda 50 çocuk (25 deney, 25 kontrol) katılmıştır. Uygulama sürecinin ilk aşamasında deney ve kontrol grubundaki çocuklara ön test uygulaması yapılmıştır. Daha sonra deney grubundaki çocuklara 5 hafta boyunca haftada 3 kez Problem Çözme Becerileri Eğitim Programı uygulanmıştır. Araştırmanın verileri Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Çocuk Formu ile toplanmıştır. Ön test-son test karşılaştırmalarında Kovaryans Analizi (ANCOVA) kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda deney ve kontrol grubundaki çocukların karar verme becerileri puanları arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Bu bulgular ışığında çocukların karar verme becerilerini geliştirmek için araştırmacı ve eğitimcilere bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Karar verme, problem çözme, okul öncesi, çocuk, eğitim programı.

*İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Malatya, Türkiye, serpil4423@hotmail.com

1. Giriş

Okul öncesi yıllar, diğer yaşam dönemlerine göre gelişimin farklı yönlerinin en fazla ilişkili olduğu dönemdir. Bu dönemde zihinsel gelişim, hareket gelişimi ile duygusal gelişim, sosyal gelişim ile dil gelişimi ise çocuğun hem sosyal çevresi hem de bu çevrede yaşanan etkileşimle bağlantılıdır. Okul öncesi dönem gelişim süreci bu özellikleri ile tüm yaşam dönemi içerisinde özel bir dönemdir (Oktay, 2002). Çocuklar bu dönemde gelişimsel özelliklerinin bir parçası olarak meraklı ve araştırmacıdırlar, sürekli etraflarını keşfeder ve birçok denemeler yaparlar. Bu denemeleri yaparken birçok problemle karşılaşır ve düşünme sürecine girerler. Düşünme aracılığıyla karşılaştıkları problemlere çözümler aramaktadırlar. Daha önce karşılaştıkları probleme ilişkin çözüm yollarını denemekte, gerekli durumlarda yeni çözüm yolları arayışına girmektedirler (Dinçer, 1995). Çocukların karşılaştıkları problemlere çözüm yolları aramaları ve etkili çözümler bulmaları problem çözme becerileri olarak adlandırılmaktadır (Koruklu ve Yılmaz, 2010). Problem çözme becerileri, çocuğun karşılaştığı güçlükler üzerinde çözüm yollarını araması, bilgi ve becerilerini kullanması, kendi başına karar verme becerisini geliştirmektedir (Erden ve Akman, 1998).

Kuzgun (2006)'ya göre problem çözme ve karar verme karmaşık bir süreç olarak nitelendirilmekte, bu süreçte birey çeşitli seçenekler belirlemekte, bunları değerlendirmekte, son olarak bir seçenek üzerinde karara varıp bu kararını uygulamaya koymaktadır. Problem çözme ve karar verme birlikte kullanılan kavramlardır. Karar verme problem çözme davranışının bir alt basamağını oluşturmaktadır. Karar verme bilişsel bir süreçtir ve ihtiyaç durumunda, mevcut seçenekler içerisinde duruma en uygun olan seçeneğin seçilerek ihtiyacın giderilmesi olarak da tanımlanabilir (Güçray, 1998).

Çocuklarda karar verme becerileri bilişsel gelişimin bir parçasıdır. Bilişsel yönden gelişen çocuk dil edinimini kazandıktan sonra düşüncenin gelişimi başlamaktadır. Dil ve düşüncenin gelişimiyle birlikte özerk bir varlık olduğunu anlayan çocuk yaşamıyla ilgili deneyimler edinirken birçok problemle karşılaşmakta ve bu problemlerin çözümünde karar verme becerisini kullanmaktadır. Çocuklarda karar verme becerisinin gelişiminde öncelikle düşünme becerileri gelişmekte, daha sonra problem çözme becerileri ve buna bağlı olarak da en son karar verme becerileri gelişmektedir (Pekdoğan, 2015).

Düşünme becerileri birçok alt ve üst düzeydeki zihinsel işlemlerin, fikir veya anlayış oluşturmaya yönelik çalışmalarını içeren bir süreçtir. Düşünme becerilerinin en üst düzeyinde derin düşünme süreci yer almaktadır. Fisher (2005), düşünme becerilerinin uygulamalı bir süreç olduğunu belirtmiştir. Düşünme öğrenilen, öğretilen, geliştirilen bir beceridir. Cüceloğlu (1993)'na göre düşünmek, var olan durumu betimlemek amacıyla bireyin etkin bir şekilde durumu anlamaya odaklanarak, organizeli bir şekilde yaptığı zihinsel sürece denir. Düşünme becerileri en temel zihinsel düzeyden en karmaşık zihinsel düzeye doğru şu şekilde sıralanmaktadır; sınıflama, gruplama, ilişkilendirme, karşılaştırma, konuyu ilişkili unsurlar ekleyerek geliştirme, ortak özellikteki fikirleri bir araya getirerek kavram haline getirme, özetleme, analiz etme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve karar verme becerileridir (Tok, 2011). Düşünme bir problemi çözmeye yarayan, bir yöndeki isteği gideren, cevapları arayan ve bir anlama ulaşmayı sağlayan her türlü zihinsel etkinliktir. Dikkatli bir gözlem, merak etme, hatırlama, hayal kurma, sorgulama, yorumlama, yargılama ve değerlendirme bu etkinliklerden en önemlileridir. Çoğu zaman problem çözerken ve karar verirken bu etkinliklerden bir kaçını aynı anda kullanılmaktadır. İyi bir problem çözme ve karar verme becerisine sahip olmak içinde iyi bir düşünme yetisine sahip olunmalıdır (Ruggiero, 2002). Düşünme becerisinin alt basamakları

incelendiğinde, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerinin yer aldığı görülmektedir (Tok, 2011).

Problem çözme, bir amaca erişmekte karşılaşılan güçlükleri yenme süreci olarak tanımlanmaktadır. Problem çözme, sosyal bir süreç olarak kabul edilmektedir ve gelişimin tüm süreçleriyle ilişkilidir. Problem çözme, bir amaca ulaşma isteğini, o amaca ulaşmak için gerekli araçlar geliştirmeyi ve karşılaşılan engelleri aşmayı yerine getirebilmektir (D' Zurilla ve Nezu, 2007; Bingham, 1971). Problem çözme eleştirel ve yaratıcı düşünmenin uygulamadaki şeklidir (Fisher, 2005).

Çocuklarda problem çözme davranışı çok küçük yaşlarda başlamaktadır. İki yaşındaki çocuğun iki küpü üst üste koymaya çalışması, üç yaşındaki bir çocuğun ayakkabısını giymeye çalışması, altı yaşındaki bir çocuk için ise oyuncağın tekerinin nasıl döndüğünü anlamak istemesi çocuk için çözülmesi gereken bir problemdir. Örneklerden de anlaşılacağı üzere, problem çözme süreci çocuğun günlük yaşamı içerisinde yer almaktadır. Eğer çocuk karşılaştığı yeni bir duruma önceden edindiği yaşantıları ile çözüm yolu bulamaz ise problemle karşılaşmıştır. Kısacası problem çözme, özgün bir probleme yönelik çözüm alternatiflerini bulup en uygun olanı biçimlendiren bir düşünce olarak kabul edilmektedir. Problem çözme becerisinin aşamaları incelendiğinde (Aydoğan, 2012);

- Probleme odaklanma,
- Problemi tanımlama ve formüle etme,
- Alternatifler üretme,
- Karar verme,
- Çözümün uygulanması ve doğruluğunu kanıtlama aşamalarından oluşmaktadır.

Problem çözümede temel olan basamaklar incelendiğinde, problemin tanımı ve problemin analiz edilmesi, seçeneklerin üretilmesi ve karar vermeyi değerlendirme basamaklarından oluşmaktadır (Danışık, 2005). Bu değerlendirmeler problem çözme ve karar verme sürecinin iç içe olduğu göstermektedir. İki kavram arasındaki temel fark, problem çözme süreci bir problemi tanılamayı ve çözmeyi içerir ki, bu doğru bir çözüm yoluna karar vermeyi içerebilir ya da içermeyebilir. Karar verme ise, bir problemi içerebilir veya içermeyebilir. Ancak her zaman alternatifler içerisinde bir tanesini seçmeyi gerektirir. Karar verme, problem çözme sürecinin bir alt basamağını oluşturmaktadır (Kaya, 2005).

Piaget'in bilişsel gelişim kuramı çocukların dünya hakkında nasıl bilgi edindiklerine ilişkin değişmez evreler olduğunu öne sürer. Piaget bu kuramını yaşlara ayırarak dönemsel olarak ele almıştır. Okul öncesi yılları kapsayan işlem öncesi dönemde (2-7 yaş) çocuklar yeni kazandıkları sembolik becerilerini kullanırlar. 2-7 yaş arasında çocuk zamanla keşfettiği ve oluşturduğu yeni gerçeklere hemen uymak yerine, kendi kişiliğini ve yaşadıklarını özümsemektedir. Çocuk benmerkezcidir, her şeyi kendisine mal eder ve özümser. Daha sonra başka bireylere ait düşünce ve gerçeklikleri fark eder ve mantıksal düşünmeye başlar. Çocuk davranışları ve düşünceleri bu iki yer arasında gidip gelir. Piaget, çocuk mantığının tamamen karmaşık bir alan olduğunu belirtmiştir. Çocuklar tam bir özgürlük içerisinde istedikleri gibi resim yapar, yapı kurar, aritmetik veya okuma oyunları oynarlar. Çocuklar kendi istekleri doğrultusunda bu eylemleri gerçekleştirirken düşünce süreçlerini kullanırlar. Çocuklar akıl yürütüp karar verirken öncelikli olarak kendi düşüncelerinin bilincine varma gücünü gösterirler daha sonra çocuk tanımlamalar oluşturur, mantık yürütür ve bir olguya ulaşmak için zorluklar yaşar. Son olarak da

bu iki aşamanın bileşiminden önemli sonuçlar çıkarırlar. Dil ve düşünce süreçlerini kullanır ve olgular hakkında karar verirler (Piaget, 1959).

Çocuklar karar verme becerilerini kullanırken, yetişkinler gibi sonuca ulaşma bilincine sahiptir (başarı veya başarısızlık). Çocuklar bu süreç içerisinde derin araştırma yapmaktadırlar. İlk aşamada, bir sorun karşısında kalan çocuk yarı otomatik bir biçimde hemen gereken cevabı bulur. Fakat bu cevabı bulmak için ne yaptığını söylemez. İkinci aşama anında çocuk çözüm yolunu bulmak için araştırma yapmaya ihtiyaç duyar. Üçüncü aşamada ise derin bir araştırma sürecine girer ve sonuca ulaşır (Piaget, 1931). Erken yıllarda çocuklar da yetişkinler gibi günlük yaşamlarında çeşitli durumlarda karar verme süreçlerini kullanmaktadırlar. Karar verme durumları çocuklarda (Pekdoğan, 2015);

- Amaçları belirleme,
- Seçenekler oluşturma,
- Seçenekleri değerlendirme,
- Uygun seçeneklerin seçimi ve karar verme,
- Kararı uygulama aşamalarından oluşmaktadır.

Okul öncesi eğitimde çocukların öğrenebilmesi için, koşulsuz kabul edildiklerinden emin olmaları ve kendilerini güvende hissetmeleri gerekmektedir. Çocuklar buldukları ortama ait olmak, yeni şeyler öğrenmek, özgürce seçimler yapmak ve karar vermek isterler. Çocuklar için gelişimsel açıdan uygun ve bireysel farklılıkları dikkate alarak hazırlanmış eğitim programları, öğrenme ortamları ve materyaller zengin öğrenme fırsatları için kaçınılmaz olacaktır (MEB, 2013). Alan yazında problem çözme ve karar verme becerileri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, Dülger (2009), ergenlerin algıladıkları sosyal destek ile karar verme davranışlarının ilişkisini, Ross (1981), bireylerin karar verme becerilerini geliştirmek amacıyla kişisel karar verme programının ortaokul öğrencilerinin karar verme becerileri üzerindeki etkisini, Brown ve Mann (1991), ergenlerin aile kararlarına katılımı ve aile yapısı arasındaki ilişkiyi bazı değişkenlerle ilişkisini, McWhirter, Rasheed ve Crothers (2000), lise kariyer eğitiminin sosyal-bilişsel değişkenler üzerindeki etkilerini incelerken benzer şekilde bir çok araştırmacıda (Bacanlı, 2012; Önel, 2013; Bacanlı ve Sürücü, 2005; Bednar ve Fisher, 2003; Dülger, 2009; Graulich ve Baron, 1991; Halpern-Felsher ve Cauffman, 2001; Levin vd., 2007; Taal ve De Carhalvo, 1997; Johnson 2000; Punia, Balda and Punia, 2004; Rader, 2010) karar verme becerileri ve problem çözme becerilerini farklı örneklem grupları üzerinde bazı değişkenlerle ele alarak incelerken, Anlık ve Dinçer (2009), farklı yaklaşım ve yöntemlerle zenginleştirilen programların okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme ve düşünme becerilerini geliştirdiğini incelemiştir.

Fakat bu çalışmalarda karar verme ve problem çözme becerilerinin bir arada ele alındığı ve okul öncesi dönem çocukları üzerinde bu becerilerin geliştirildiği bir deneysel çalışmaya rastlanılmamıştır. Özellikle çocuklarda karar verme becerisi ile ilgili alan yazın eksikliği dikkat çekmektedir. Jacobs ve Klaczynski (2005), çocukluk ve ergenlik süresince akıl yürütme ve karar vermenin gelişimini incelemiştir. Karar vermeyi gelişimsel açıdan ele alarak, gelişim araştırmalarını ve gelişim kuramlarını incelemiştir. Karar verme davranışı ile ilgili alanyazındaki bazı konuların henüz gelişimsel olarak çözümlenmediğini belirtmişlerdir. Çalışmada, çocukluk ve ergenlik döneminde karar verme konusundaki eksikliklere dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda yapılan çalışmada da çocukların iyi birer problem çözücü ve karar verebilen bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunmak ve alan yazını zenginleştirmek

amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda *Problem çözme becerileri eğitim programı*, 5-6 yaş çocukların karar verme becerileri üzerinde etkili midir? sorusuna yanıt aranmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, eğitim programının etkisini incelemeye yönelik olduğu için ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen modelinde tasarlanmıştır. Bu modelde yansız atama ile oluşturulmuş iki örnek grup bulunur. Gruplardan birisi ön testi diğeri ise son test için kullanılır. Bu model özellikle, deney öncesi ölçmenin bağımlı değişkeni etkileme olasılığının yüksek olduğu durumlarda kullanılır (Karasar, 2012). Ön test-son test kontrol gruplu modeller, sosyal bilimlerde en çok kullanılan araştırma modelidir. Bu tür desenlerde gruplardan gelebilecek hata önlenir. Kontrol ve deney grubundaki denekler tesadüfi yolla seçildiği için merkeze yönelme etkisi, araştırma ve kontrol grupları aynı zamanda test edildiği için zaman hatası da önlenmektedir (Kozak, 2014). Bu sebeplerden dolayı söz konusu araştırma deseni tercih edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmaya MEB'e bağlı bağımsız anaokullarına devam eden 5-6 yaş çocuklar katılmıştır. Çalışma yapılacak okullar anaokulları içerisinde basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile saptanmıştır. Basit tesadüfi örneklemin en önemli özelliği katılımcıların araştırma sürecine dahil olabilmeleri için eşit şansa sahip olmalarıdır (Ekiz, 2013). Bu sebepten dolayı bu örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki çocukların birbirinden etkilenmemesi amacıyla farklı iki anaokuluna devam 50 çocuk çalışmaya dahil edilmiştir. 25 çocuk deney, 25 çocuk kontrol grubunu oluşturmuştur. Deney ve kontrol grubundaki çocukların benzer özellikler taşımasına dikkat edilmiştir. Deney ve kontrol grubunun homojenliğine ait istatistiksel bulgular Tablo 1'de sunulmuştur. Deney grubundaki çocuklara sınıf öğretmenleri tarafından "Problem Çözme Becerileri Eğitim Programı" uygulanırken, kontrol grubundaki çocuklar ise sınıf öğretmenleri ile günlük eğitim akışlarına devam etmişlerdir. Çalışma grubunu oluşturan çocukların problem çözme becerilerinin gelişimine yönelik programlı bir eğitim almamış olması göz önünde bulundurulmuştur. Çalışma için gerekli izinler alınmış ve çalışma gönüllük ilkesine göre planlanmış ve yürütülmüştür.

2.3. Deneysel İşlem

Araştırmanın deney grubunu oluşturan sınıfın öğretmeni ile görüşülerek araştırmanın amacı, içeriği ve eğitim süreci hakkında bilgi verilmiştir. Uygulamalar sınıf içerisinde ve gerektiğinde okulun diğer bölümleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Esas uygulamalar başlamadan 1 hafta önce "Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Çocuk Formu" deney ve kontrol grubundaki çocuklara araştırmacı tarafından ön test olarak uygulanmış ve deney grubunun sınıf öğretmenine program uygulamaları hakkında eğitim verilmiştir. Ön test uygulamaları tamamlandıktan sonra deney grubundaki çocuklara sınıf öğretmeni tarafından haftada 3 oturum olmak üzere, 5 hafta boyunca "Problem Çözme Becerileri Eğitim Programı" uygulanmıştır. Program hazırlık uygulama ve değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Hazırlık aşamasında eğitimci o gün uygulanacak eğitim akışına göre ortamı hazırlar ve gerekli materyalleri temin eder, uygulama aşamasında eğitimci çocukların dikkatini çekerek, farklı yöntem ve tekniklerle hazırlamış olduğu etkinlikleri uygular, değerlendirme aşamasında ise etkinlikler tamamlandıktan sonra eğitimci hedeflenen kazanım ve göstergelere ulaşıp ulaşılmadığını belirlemek amacıyla çocuklara açık uçlu sorular sorarak değerlendirme yapar. Bu süre içerisinde kontrol grubundaki çocuklar ise normal eğitimlerine devam etmişlerdir.

DeneySEL işlem sonlandıktan sonra, deney ve kontrol grubundaki çocuklara araştırmacı tarafından son test uygulamaları yapılmıştır.

2.3.1. Veri toplama araçları

Çalışmada çocukların karar verme becerileri düzeylerini ve gelişimlerini incelemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen "Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-ocuk Formu" ve "Problem özme Becerileri Eğitim Programı" kullanılmıştır.

Karar verme becerileri değerlendirme aracı-ocuk formu (KVBDA-F): 5-6 yaş çocukların karar vermede zorlanma, bağımsız karar verme, kararlı olma durumu, karar vermede duygular gibi karar verme becerilerini değerlendirmek için Pekdoğan ve Ulutaş (2016) tarafından geliştirilmiştir. Toplam 29 madde ve 4 alt boyuttan oluşan formdan elde edilen puan azaldıkça, çocukların karar verme becerileri artış göstermektedir. Değerlendirme aracı uygulanırken çocuklarla iletişim kurmak ve durumları iyi tanımlamak çok önemlidir. Uygulamanın her çocukla bireysel yapılması, araştırmacının çocukla yan yana oturması, çocuğa karar durumunu yorum yapmadan anlatması ve sorularını sorması, çocuktan evet/hayır şeklinde cevaplamasını istemesi ve cevapları kaydetmesi gerekmektedir. lme aracının uygulanması yaklaşık 20 dk. sürmektedir.

lme aracının geçerlik ve güvenirlik çalışması 300 çocukla yapılmıştır. Uygulamalar sonucunda, değerlendirme aracının iç tutarlılık anlamında güvenirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. "*Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-ocuk Formunun*", "*Kararlı Olma (KO)*" alt lğinin madde toplam korelasyonlarının ,37 ile ,60 arasında değiştiği gözlenmiştir, güvenirlik katsayısı ,83 olarak bulunmuştur. "*Kararda Zorlanma (KZ)*" alt lğinin güvenirlik analizleri sonucu lekte yer alan maddelerin madde toplam korelasyonları ,51 ile ,63 arasında bulunurken, güvenirlik katsayısı ,81 olarak bulunmuştur. "*Bağımsız Karar Verme (BKV)*" alt lğinin madde toplam korelasyonlarının ,43 ile ,67 güvenirlik katsayısı ,78 olarak bulunmuştur. "*Karar Vermede Duygular (KVD)*" alt lğinin madde toplam korelasyonlarının ,37 ile ,56 arasında olduğu gözlenirken, güvenirlik katsayısı ,79 olarak bulunmuştur. "*Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-ocuk Formunun (KVBDA-F)*" tümüne ait güvenirlik katsayısı ise ,89 bulunmuştur (Pekdoğan ve Ulutaş, 2016).

Problem özme becerileri eğitim programı: 5-6 yaş çocukların için hazırlanan "Problem özme Becerileri Eğitim Programı" okul öncesi eğitimde uygulanan programların paralelinde ve bir çok süreci içselleştirerek oluşturulmuştur. Programın bileşenleri aşağıda belirtilmiştir.

- Program oyun temelli ve yaratıcılığı destekleyecek şekilde hazırlanmıştır.
- Program oyun temelli ve yaratıcılığı destekleyecek şekilde hazırlanmıştır.
- Dengelidir: Programda büyük, küçük grup ve bireysel etkinliklere yer verilmiştir. Basitten karmaşığa, somuttan soyuta olacak şekilde planlanmıştır.
- Etkinlikler ocukların düşünme, problem çözme ve karar verme becerilerini destekleyecek nitelikte, günlük yaşamla bağlantılı olarak oluşturulmuştur. Çocuklara özellikle karar verme becerilerinin kazandırılması için farklı öğrenme deneyimlerini içeren fen, drama, Türkçe, sanat, oyun ve okuma yazmaya hazırlık gibi etkinlikler bütünleştirilmiş olarak sunulmuştur. Program oturumları bir aktif, bir pasif etkinlikler şeklinde düzenlenmiştir. Program tamamlandıktan sonra 3 uzmandan görüş alınarak, programın son hali oluşturulmuştur.

Problemi belirleme, seçenek yapma, çözüm üretme, kararını ifade etme, karar verme ve karar verirken farklı stilleri kullanma gibi becerilere yönelik sosyal duygusal, bilişsel ve dil alanına yönelik becerileri içeren kazanım ve göstergeler oluşturulmuştur. Hazırlanan kazanım ve göstergeler, 2 program ve 3 okul öncesi alan uzmanına gösterilerek, son halini almıştır. Daha sonra etkinlikler hazırlanmıştır. Bir oturuma ilişkin eğitim programında yer alan etkinlikler bütünleştirilmiştir. Bir oturumda yer alan Etkinlik esneklik ilkesine dayanılarak ve çocukların ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak değişiklik gösterebilmektedir. Etkinliklerin çocukların bütün gelişim alanlarına hitap etmesine özen gösterilmiştir. Program hazırlık, uygulama ve değerlendirme aşamalarından oluşturulmuştur. Eğitim programı içerisinde yer alan örnek bir etkinlik çalışmanın son kısmında verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Ön test-son test karşılaştırmalarında Kovaryans Analizi (ANCOVA), kullanılmıştır. ANCOVA analizinin uygulanabilmesi için belli varsayımların karşılanması gerekmektedir. Öncelikler deney ve kontrol grubunda yer alan çocuklara ait ön test ve son test puanlarına ilişkin regresyon eğim eşitlikleri belirlenmiştir. Regresyon eğimlerinin eşit olması ($p>,05$) ve deney ve kontrol grubuna ait verilerin çarpıklık basıklık değerlerinin $-1,+1$ aralığında olmasından dolayı parametrik tekniklerden olan Kovaryans Analizinden (ANCOVA) yararlanılmıştır (Seçer, 2013). Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $,05$ olarak alınmıştır.

3. Bulgular

Çalışmaya katılan deney ve kontrol grubundaki çocukların, benzer özellikler bulundurup bulundurmadığını test etmek amacıyla oluşturulan deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların KVBDA-ÇF'ndan aldıkları ön test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır? sorusuna yanıt aranmış ve yapılan ön test uygulamalarından elde edilen verileri karşılaştırmak amacıyla, bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Tablo 1.de deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların "KVBDA-ÇF"ndan almış oldukları ön test puanlarına ilişkin t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 1. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların KVBDA-ÇF'ndan Aldıkları Ön Test Puanları

Alt Boyutlar	Grup	N	X	SS	sd	t	P
KO	Deney	25	2,68	1,144	48	,270	,083
	Kontrol		2,44	1,157			
KZ	Deney	25	9,88	2,570	48	,683	,649
	Kontrol		9,68	2,657			
BKV	Deney	25	2,80	1,154	48	,737	,075
	Kontrol		2,46	1,325			
KVD	Deney	25	2,72	1,137	48	,265	,664
	Kontrol		2,64	,994			
Toplam	Deney	25	18,08	2,928	48	,707	,179
	Kontrol		17,52	2,663			

Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların KVBD A-ÇF'nun KO alt ölçeği ($t(48)=,270, p>,05$), KZ alt ölçeği ($t(48)=,683, p>,05$) BKV alt ölçeği ($t(48)=,737, p>,05$, KVD alt ölçeği ($t(48)=,265, p>,05$) ve KVBD A-ÇF toplamından ($t(48)=,707, p>,05$) aldıkları puanlar arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir (Tablo 1.) Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların ölçme aracından aldıkları ön test puanlarının birbirine yakın olması nedeniyle, grupların benzer özellikler taşıdığı söylenebilir. Deneysel çalışmalarda deney ve kontrol grubuna ait puanların birbirine yakın olması, programın etkililiği açısından önem taşımaktadır. Problem Çözme Becerileri Eğitimi Programı'nın uygulanmasından sonra deney grubunda yer alan çocukların KVBD A-ÇF'undan aldıkları puanlar, kontrol grubundaki çocuklara göre anlamlı farklılık göstermekte midir? sorusuna yanıt aramak amacıyla yapılan ANCOVA sonuçları Tablo 2.de sunulmuştur.

Tablo 2. Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların KVBD A-ÇF'nun alt boyutları ve toplamından aldıkları ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test puanlarına ilişkin Kovaryans Analizi (ANCOVA) sonuçları

Alt Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
KO	Öntest	13,114	1	13,114	20,989	,000
	Grup (D/K)	52,910	1	52,910	84,681	,000
	Hata	29,366	47	,625		
	Toplam	90,500	49			
KZ	Öntest	98,070	1	98,070	50,534	,000
	Grup (D/K)	722,000	1	722,000	372,041	,000
	Hata	91,210	47	1,941		
	Toplam	911,280	49			
BKV	Öntest	58,738	1	58,738	587,112	,000
	Grup (D/K)	,221	1	,221	2,208	,144
	Hata	4,702	47	,100		
	Toplam	412,000	50			
KVD	Öntest	36,039	1	36,039	118,172	,000
	Grup (D/K)	,038	1	,038	,198	,658
	Hata	399,000	50			
	Toplam	45,220	49			
Toplam	Öntest	124,618	1	124,610	51,396	,000
	Grup (D/K)	1153,312	1	1153,312	475,495	,000
	Hata	113,950	47	2,424		
	Toplam	1333,680	49			

Çalışmaya katılan çocukların ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test puan ortalamalarına ilişkin bulgular Tablo 2.de belirtilmiştir. Bu bulgulara göre çocukların KVBD A-ÇF'nun KO alt ölçeğinden [$F=84,861; p<,05$], KZ alt ölçeğinden [$F=372,041; p<,05$], ve KVBD A-ÇF'nun toplamından [$F=475,695; p<,05$] aldıkları öntest puan ortalamalarına göre düzeltilmiş sontest puan ortalamalarının deney grubunun lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgular Problem Çözme Becerileri Eğitim programına katılan deney grubundaki çocukların aldıkları eğitimin etkili olduğunu göstermektedir. Fakat, KVBD A-ÇF'nun BKV alt ölçeğinden [$F=2,208; p>,05$], KVD alt ölçeğinden [$F=,198; p>,05$] aldıkları öntest puan ortalamalarına göre düzeltilmiş sontest puan ortalamalarının deney grubunun lehine olmadığı görülmüştür

4. Tartışma ve Sonuç

Problem çözme becerisi, çocuğun karar verme becerisini geliştirmekte, bilgi ve becerilerini kullanma olanağı tanıyarak, kendine güven duymasını sağlamaktadır. Bu bağlamda bu çalışmada problem çözme temelli etkinliklerle çocukların karar verme becerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Bulgular incelendiğinde, deney grubundaki çocukların kararlı olma ve karar vermede zorlanma ve ölçme aracının tamamından aldıkları öntest puan ortalamalarına göre düzeltilmiş sontest puan ortalamalarının anlamlı fark yarattığı görülmektedir. Bu sonuç deney grubundaki çocukların almış oldukları eğitimin, karar verme becerileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Fakat uygulamalar sonucunda çocukların bağımsız karar verme ve karar vermede duyguları kullanma becerilerinde, deneysel işlemin sonucunda bir değişiklik olmadığı görülmüştür.

Problem çözme becerileri eğitim programlarının birçok beceriyi geliştirdiği yapılan deneysel çalışmalarla ispatlanmıştır. Youngstrom vd. (2000), çocukların kişiler arası problem çözme becerilerini geliştirmek amacıyla problem çözme becerileri eğitim programının etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda, eğitim alan çocukların problemlere daha fazla çözüm ürettikleri ve yıkıcı davranışlarında da daha çok azalma olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Aubrey, Aubrey, Ghent ve Kanira (2012), 5-6 yaş grubu çocuklar üzerinde matematik ve okuma yazmaya ilişkin problem çözme, kritik düşünme gibi düşünme becerilerini geliştirmek üzere geliştirdikleri programların etkililiğini incelemişlerdir. Çocukların programın içeriğinden dolayı sürekli etkileşim içerisinde olmaları, soru sormaları ve eğitimcilerin program hakkında bilgilendirilmeleri, programın etkili ve kalıcı olmasında önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Başka bir çalışmada da çocuklara planlama ve problem çözme becerilerini geliştirmek amacıyla, düşünme becerileri eğitim programı uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda, programa devam eden çocukların hem planlama hem de problem çözme puanlarının diğer anaokullarına devam eden çocuklardan önemli bir şekilde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Casey, 1990). Birçok araştırma sonucuna göre çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda, düşünme ve problem çözme becerilerini harekete geçirecek eğitim programlarının drama, sanat, oyun, dil etkinlikleri ve farklı aktivitelerle desteklenmesi, çocukların birçok beceriyi edinmelerine katkı sağlamaktadır. Söz konusu çalışmada da çocukların karar verme becerileri, problem çözme becerileri eğitim programının farklı etkinlik türleriyle zenginleştirilmesine bağlı olarak gelişmiştir.

Willoughby vd., (2012), okul öncesi yıllarda çocukların karar verme süreçlerini etkin olarak kullanmaları, sosyal-duygusal gelişim açısından kritik bir önem taşıdığını, çocuğun karşılaştığı problemleri çözmesini sağlayacak bilişsel işlevleri kazandırdığını ve okul başarısını olumlu yönde etkilediğini belirtmektedirler. Bu bağlamda problem çözme becerileri öğrenmenin temelini oluşturmakta, karar verme becerileri de problem çözme becerilerinin alt basamağını oluşturduğu için eş zamanlı olarak gelişme fırsatı bulmaktadır. Bu sebeplerden dolayı eğitim programının etkili olduğu düşünülmektedir. Fakat 5-6 yaş çocukları işlem öncesi dönemin sezgisel döneminde oldukları için, duyguları ve düşünceleri değişkenlik gösterebilmekte ve bazı kararları verirken yetişkinlerin desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Dolayısıyla eğitim programı sonucunda çocukların karar vermede duygular ve bağımlı karar verme becerilerinin değişiklik göstermemesi bu durumdan kaynaklanmış olabilir.

Kendini özgürce ifade edebilen, araştırmacı, problem çözme becerisi yüksek ve karar verme becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmek için, merak ve yaratıcılığın üst düzeyde olduğu okul öncesi yıllardan itibaren düşünme ve problem çözme süreçlerini destekleyen eğitim programlarının uygulanması gerekmektedir. Anlıak ve Dinçer (2005), farklı yaklaşım ve

yöntemlerle zenginleştirilen eğitim programların okul öncesi dönem çocuklarının düşünme ve problem çözme becerilerini desteklediğini belirtmektedirler. Bu çalışmada da deney grubundaki çocuklar günlük yaşamda yer alan problem çözme durumlarıyla karşılaşmış, düşünme süreçlerini harekete geçirmiş ve karar verme becerilerini geliştirmişlerdir. Taal ve De Carhalvo (1997), çocukların karar verme becerilerini geliştirmeye yönelik yapmış oldukları deneysel çalışmada deney grubundaki çocukların lehine gelişme olduğunu gözlemlemişlerdir. Bu çalışmada da çocukların farklı etkinliklerle temellendirilmiş eğitim programı almaları, birçok uyarıcı ile karşılaşmalarına neden olmuş ve karar verme becerilerinin gelişmesi sağlanmıştır. Araştırma gerek alan yazın içeriği gerekse uygulanmış örneklem açısından çeşitli sınırlılıklar taşımaktadır. Bu çalışmada Problem Çözme Becerileri Eğitim Programının 5-6 yaşında olan ve okul öncesi eğitime devam eden çocukların karar verme becerileri üzerindeki etkisi incelenmiş ve programın çocukların kararlı olma ve kararda zorlanma becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Farklı eğitim kademelerinde, çocukların karar verme ve problem çözme becerilerini desteklemeye yönelik etkinlik temelli dersler verilebilir.
- Çocukların karar verme ve problem çözme beceri düzeyleri belirlenerek, eğitimcilere çocukların karar verme ve problem çözme becerilerini desteklemeye yönelik etkinlikler hazırlamaları için eğitimler verilebilir.
- Çocukların karar verme becerilerini geliştirmek için farklı düşünme süreçleriyle bütünleştirilmiş eğitim programları hazırlanıp, deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Ebeveynlerin çocukların karar verme becerilerini desteklemeleri için teşvik edici öğrenme süreçleri planlanıp, sınıf içerisinde uygulamalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Anlıak, Ş. & Dinçer, Ç. (2009). Çocukların kişiler arası bilişsel problem çözme becerileri zaman içerisinde nasıl bir değişim gösteriyor. *Eğitim Araştırmaları*, 37, 71, 90.
- Anlıak, Ş. & Dinçer, Ç. (2005). Okul öncesi dönemde kişiler arası bilişsel problem çözme becerilerinin geliştirilmesi. *Eğitim Araştırmaları*, 20, 122- 134.
- Aubrey, C., Ghent, K. & Kanira, E. (2012). Enhancing thinking skills in early childhood. *International Journal of Early Years Education*, 20, 4, 332-348.
- Aydoğan, E. Y. (2004). *İlköğretim ikinci ve dördüncü sınıf Öğrencilerine genel Problem çözme becerilerinin kazandırılmasında eğitimin etkisinin incelenmesi (Doktora Tezi)*. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Aydoğan, Y. (2012). *Problem çözme ve problem çözme becerilerinin desteklenmesi*. E. Ömeroğlu (Ed.). Ankara: Özgün Kök Yayıncılık.
- Bacanlı, F., ve Sürücü, M., (2005). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karar verme Stilleri Ve Sınav kaygıları Arasındaki İlişki*. VIII. Ulusal Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Kongresi Özet Kitabı. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Bacanlı, F. (2012). Karar verme stratejileri ve ego kimlik statüleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37 (163), 17-28.
- Bednar, E. D. & Fisher, T.D. (2003). Peer referencing in adolescent decision making As a function of perceived parenting style. *Adolescence*, 38 (152), 607 – 621.
- Bingham, A. (1971). *Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi*. (A. F. Oğuzkan, Çev.). Milli Eğitim Basımevi: İstanbul.
- Brown J., & Mann L. (1991). Decision-making competence and self-esteem: A comparison of parents and adolescents. *Journal of Adolescence*, 14, 363-371.

- Casey, M.B. (1990). A planing and problem solving preschool model: The methodology of being a good learner. *Early Childhood Research Quarterly*, 5,63-67.
- Cüceloğlu, D. (1993). *İyi Düşün Doğru Karar Ver*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Danışık, N. D. (2005). *Ergenlerin sürekli öfke, öfke ifade tarzları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- DeHaan, R. L. (2009). Teaching creativity and inventive problem solving in science. *CBE- Life Sciences Education*.8 (3),172-181
- Dinçer, Ç. (1995). *Anaokuluna devam eden 5 yaş grubu çocuklarına kişiler arası problem çözme becerilerinin kazandırılmasında eğitimin etkisinin incelenmesi*. (Doktora Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Dülger, Ö. (2009). *Ergenlerin algıladıkları sosyal destek ile karar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- D’Zurilla, T. J., & Nezu, A. M. (2007). *Problem solving therapy: A positive approach to clinical intervention*. 3rd. New York: Springer.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri: Yaklaşım, yöntem ve teknikler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erden, M. ve Akman, Y. (1998). *Eğitim psikolojisi/Gelişim-öğrenme-öğretme*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Erwin, P. G., Kathryn, F., & Purves, D. G. (2004). Task characteristics and performance in interpersonal cognitive problem solving. *The Journal of Psychology*, 138(2), 185-192.
- Fisher, R. (2005). *Teaching thinking (2nd edition)*. London: Continuum Books.
- Güçray, S. (1998). Bazı kişisel değişkenler. Algılanan sosyal destek ve atılganlığın karar verme stilleri ile ilişkisi. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (9), 7-16.
- Graumlich, G. & Baron, J. (1991). Teaching decision making in the city: Two experiences. *Teaching decision making to adolescents*, 147-160.
- Halpern-Felsher, B. L., & Cauvman, E. (2001). Costs and benefits of a decision—decision-making competence in adolescents and adults. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 22, 257-273.
- Johnson, J. L. (2000). Preventing conduct problems and increasing social competence in high-risk preschoolers. (Doctoral dissertation, Regent University, Virgine). Retrieved from <http://www.regent.edu/academics/thesis>
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, E. (2005). *Hemşirelerin problem çözme becerilerinin ve etkileyen bazı faktörlerin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Koruklu, N. & Yılmaz, N. (2010). The effect of the training programs of conflict solving and conciliation on the skills of problem solving of children attending to preschool organizations. *Adnan Menderes University Faculty of Teaching The Journal of Educational Sciences*, 1(1), 1-20.
- Kozak, M. (2014). *Bilimsel araştırma: tasarım, yazım ve yayım teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kuzgun, Y. (2006). *Meslek gelişimi ve danışmanlığı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Levin I, Weller J, Pederson A, & Harshman L. (2007). Age-related differences in adaptive decision making: Sensitivity to expected value in risky choice. *Judgment and Decision Making*, 2, 225-233.
- McWhirter, E. H., Rasheed, S., & Crothers, M. (2000). The effects of high school career education on social-cognitive variables. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 330-341.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın sihirli yılları*. İstanbul: Epsilon.
- Önol, M. (2013). *Yaratıcı problem çözme etkinliklerinin bilimsel süreç becerilerine ve başarıya etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Pekdoğan, S. (2015). *Karar verme becerileri eğitim programının 5-6 Yaş çocuklarının karar verme becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi (Doktora Tezi)*. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Pekdoğan, S., & Ulutaş, I. (2016). Reliability and Validity of the "Decision-making Skills Instrument for Children. *Journal of Education and Training Studies*, 4(12), 197-203.
- Piaget, J. (1931). *Çocukta akıl yürütme ve karar verme* (S.E. Siyavuşgil,Çev.). Ankara: Palme Yayıncılık .
- Piaget, J. (1959). *Çocukta dil ve düşünme* (S.E. Siyavuşgil,Çev.). Ankara: Palme Yayıncılık.
- Piaget, J. (1934). *Çocukta dil ve düşünme* (H. Portakal,Çev.). İstanbul: Cem Psikoloji.
- Punia, D., S. Balda & S. Punia. (2004). Training Disadvantaged Rural Children For Interpersonal Cognitive Problem-Solving Skills. *Stud. Tribes Tribals*, 2(1), 9-13.
- Rader, M. E. (2010). The relationship between emotional-social intelligence and social problem solving. Northern Arizona University.
- Ross, M. (1981). Self-centered biases in attribution of responsibility: antecedents and consequences. *Social cognition: The Ontario symposium*.
- Ruggiero, V. R. (2002). *Becoming a critical thinker*. ABD: Houghton Mifflin Company.
- Seçer, İ. (2013). *Spss ve lisrel ile pratik veri analizi. Analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taal, M. & De Carhalvo, F.S. (1997). Stimulating adolescents decision making. *Journal of Adolescence*, 20, 223-226.
- Tok, E. (2011). Okul Öncesi çocuk ve. Uluğ, M.O. & Karadeniz,G. (Ed.), *Okul Öncesi Çocuk ve Düşünme Becerileri* içinde (s.221-237). Ankara: Nobel.
- Willoughby, M., Blair, C., Wirth, R. J., & Greenberg, M. (2012) The measurement of executive function at age 5: Psychometric properties and relationship to academic achievement. *Psychological Assessment*, 24(1), 226-239.
- Youngstrom, E., J.M. Wolpaw, J.L. Kogos, K. Schoff, B. Ackerman, & C. Izard. (2000). Interpersonal problem solving in preschool and first grade: Developmental change and ecological validity. *Journal of Clinical Child Psychology* 29 (4), 589-602.

Extended Summary

1. Introduction

The importance of problem-solving and decision-making skills in a child's life is unignorable. There are some goals and indicators intended to develop children's decision making and problem-solving skills in the preschool educational program offered by the Turkish Ministry of National Education since 2013. Children should be sure that they are accepted unconditionally and feel comfortable for their learning. Children want to belong to the environment, to learn new things, to choose and decide freely. Educational programs prepared considering the developmental appropriateness and individual differences will ensure marvelous learning environments and opportunities (MEB, 2013). We can find many studies related to problem-solving skills (Anliak and Dinçer, 2009; Aydoğan, 2004; DeHaan, 2009; Erwin, Kathryn and Purves, 2004; Johnson 2000; Önel, 2013; Punia, Balda and Punia, 2004; Rader, 2010) and decision-making skills (Bacanlı, 2012; Bacanlı and Sürücü, 2005; Bednar and Fisher, 2003; Dülger, 2008; Graumlich and Baron, 1991; Halpern-Felsher and Cauffman, 2001; Levin et al., 2007; Taal and De Carhalvo, 1997) in recent studies. These skills were associated with various variables and examined many different samples, in the recent studies related to problem-solving skills and decision-making skills. There is no experimental study that examines decision-making skills and problem-solving skills together by offering special implementations for preschool children. In this study, it was aimed that to examine the effect of the educational program contains activities such as art, drama, game, music and early literacy combined with problem-solving skills, on decision-making skills of 5-6 years old children who are attending to a kindergarten. This study has a characteristic of promoting children's decision-making skills through problem-solving based activities.

2. Method

The study aimed to promote the decision making skills development of 5-6-year-old children and the children were trained via the "Problem Solving Skills Training Program". Therefore, the pre-test/post-test experimental design with a control group was used. Data collection was performed with the "Decision Making Skills Assessment Tool-Children Form" and "Problem Solving Skills Training Program" developed by the researcher. The test of normality was used to choose the statistical process that will determine the effectiveness of the experimental process. As the statistical process showed that the skewness-kurtosis values of the data for the experimental and control groups were between the -1, +1 range, using parametric techniques was considered appropriate. Analysis of Covariance (ANCOVA) was used in the pre-test - post-test comparisons. ANCOVA enables the statistical evaluation of the variable or variables that are other than the investigated factor or factors and related to the dependent variable.

3. Findings, Discussion and Results

The study showed that the difference between the decision-making skills scores of the experimental group and the control group was significant ($p < .05$). Based on these findings, some suggestions are offered to researchers and educators to develop the decision-making skills of preschool children. Problem solving skills promote children's decision-making skills and ensure them to feel comfortable by offering some opportunities for them to use their knowledge and skills. In this context, it was tried to promote children's decision making skills by the problem

solving based activities. As a result of this study, it can be seen that the significance between the total score (also subtest scores) as pre-test scores and corrected scores according to them as post-test scores ($p < .05$). This result shows that the educational program offered to children affects children's decision-making skills. According to many other studies (Youngstrom et al., 2000; Aubrey et al., 2012), supporting the educational programs which will evoke children's decision making and problem-solving skills according to their needs and interests, with drama, art, game, language activities and the others, helps children to gain many skills and goals. In this study, it was tried to promote children's decision-making skills by enriching the educational program with many different kinds of activities. The continuity of experimental implementations was found as another result of this study. Problems and problem solving skills we developed to overcome these problems are in entire of our live. Children's facing some problems and trying to handle and deciding on a solution may cause the continuity of the educational program. In this study, it was examined that the effect of Problem Solving Skills Educational Program on children aged 5-6 attending to a kindergarten. As a general result of this study, it has effect.

EK 1.

ETKİNLİK ÖRNEĞİ

Kazanım ve Göstergeleri

Bilişsel Alan

Kazanım 1: Karar verilmesi gereken durum/olayla ilgili tahminde bulunur

Kazanım 2: Karar verirken farklı alternatifler oluşturur

Göstergeleri:

1. Karar verilecek alternatifleri söyler
2. Kararını söyler
3. Kararının nedenlerini açıklar

Dil Alanı

Kazanım 2: Karar verme durumuyla ilgili öğrendiklerinin anlamını kavrar

1. Verilen durumla ilgili sözel yönergeleri yerine getirir
2. Verilen durumla ilgili öğrendiklerini açıklar
3. Verilen durumla ilgili öğrendikleri hakkında yorum yapar
2. Duygularını mimik, jest ve beden hareketleri ile belli eder

Kazanım 3: Karar vermek için kendini güdüler

Göstergeleri

1. Kendi kararını kendisi verir

Kavramlar: Sert - yumuşak

Etkinlikler: Oyun etkinliği, okuma yazmaya hazırlık etkinliği, sanat etkinliği

Materyaller: Boya kalemleri, Artık materyaller, Makas, Yapıştırıcı, Top, Kukla

EĞİTİM DURUMU

Hazırlık Aşaması

Masaların üzerine artık malzemeler yerleştirilir ve üzerleri örtülür.

Uygulama ve Değerlendirme Aşaması

Eğitimci çocuklar sınıfa gelmeden önce birbirinden farklı iki etkinlik türü hazırlar. Çocuklara hangi etkinliği yapmak istediklerini sorar. Çocuklar karar verdikten sonra sorular yöneltir;

Bu etkinliği neden seçtin? Bu etkinliği seçerken zorlandın mı? Bu etkinliğin dışında başka bir

etkinlik seçmek ister miydin? Bu etkinlikle neler yapacağız, senin bu konudaki fikrin nedir? Seçilen etkinlik türünde eğitimci masanın üzerine meyve kabuğu, taş, düğme, ağaç kabuğu, makara, kumaş parçaları gibi değişik nesnelere koyar. Tüm çocukların bir nesneyi tanıtabilmeleri için örtünün altına çocuk sayısı kadar nesne konulması önemlidir. Nesnelere görülmemesi için üstlerine büyük ve koyu renkli bir örtü serilir.

Çocuklar sınıfa girip yerlerine oturduğunda, eğitimci şimdi sizinle nesne oyunu oynayacağız. Masanın üzerine sizler için değişik nesnelere koydum, fakat üzeri örtülü olduğu için bunları göremiyorsunuz. Sırayla örtünü altına elimiz koyarak bir nesneye dokunarak ne olduğunu anlamaya çalışacaksınız. Daha sonra çocuklar ellerini örtünün altına koyarlar ve dokundukları nesneye ilgili sorulara cevap vermeye çalışırlar (neden yapılmış, biçimi nasıl?, yuvarlak mı, bu nesne nerde kullanılabilir? Vb.) cevap vermeye çalışırlar. Çocukların bir tahmin hakkı vardır. Çocuklar nesnelere seçip tahmin ettikten sonra sorular yöneltilir;

Bu nesneyi seçmen zor oldu mu? Bu nesnenin dışında başka bir nesne seçmek ister miydin? Bu nesneyle neler yapabiliriz? Daha önce bu nesneyle neler yaptın?

Oyun bittikten sonra nesnelere toplanarak bir sepete yerleştirilir ve daha sonra tüm çocukların bu nesnelere rahatça incelemeleri sağlanır. Eğitimci çocuklara kukla yapacaklarını söyler ve çocuklar ve eğitimci minderlerini alarak materyallerin çevresinde otururlar ve kukla yapımında hangi malzemeleri kullanacaklarını ve nasıl bir kukla yapacaklarına beraber karar verirler.

Eğitimci çocuklara sorular yöneltilir;

Nasıl bir kukla yapmaya karar verdiniz?

Bu kararı verirken zorlandınız mı?

Kukla yapmak için hangi nesnelere seçtiniz?

Bu nesnelere dışında başka nesne kullanmak ister miydiniz?

Kuklanın nasıl yapılacağına ve hangi nesnelere kullanılacağına karar verildikten sonra yapım aşamasına geçilir. Eğitimci çocuklara rehberlik eder ve kukla yapımı tamamlandıktan sonra, çocuklar kuklayı hareket ettirerek onunla oynarlar. Daha sonra kukla sınıfın uygun bir yerinde sergilenir.

Araştırma Makalesi: Pekdoğan, S. (2019). Problem çözme becerileri eğitim programının çocukların karar verme becerileri üzerindeki etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 1-16.